

INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.5(477+510)

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З КНР: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Зорина Атаманчук; Антоніна Просянюк

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, Україна

Резюме. Війна, розв'язана Росією проти України, змінила світ, спричинила багато ризиків, загроз і турбулентні процеси в політичному, економічному та безпековому секторах. Наслідки цієї війни нині важко прогнозувати. Російська агресія посилила конфлікти в сучасному світі, погіршивши соціально-економічні умови в регіонах і по всьому світу. Зокрема, криза на ринку продуктів харчування, яка призвела до зростання вартості енергоресурсів, спричинила подорожчання споживчих товарів і, як наслідок, значний вплив на рівень добробуту населення багатьох країн по всьому світу. Паралельно зросла інфляція. Сьогодні дружні стосунки між Китаєм і Україною перебувають у важкому стані. Якщо китайсько-українське торговельно-економічне та інші сфери співробітництва розвивалися швидко протягом останніх тридцяти років, то є надія, що ці країни будуть активно співпрацювати не лише в галузі торгівлі протягом наступних тридцяти років. Китай і Україна є двома головними економіками світу. Україна є однією з найважливіших країн, які підтримують «Пояс і шлях». У грудні 2013 року вона активно відреагувала на запропоновану Китаєм ініціативу «Один пояс, один шлях» і стала першою країною в Європі, яка висловила свою підтримку. Україна є важливою країною «Поясу і шляху» до Європи, оскільки вона розташована в східній частині Європи, з'єднуючи Європу та Азію. Україна завжди прагнула до всебічної, багатогранної співпраці з Китаєм. За останні роки дві країни досягли значного прогресу у сферах інвестицій, інфраструктури, сільського господарства, енергетики та високих технологій. З 2019 року Україна була найбільшим торговим партнером із Китаєм. Політична обстановка та пандемія covid-19 значно вплинули на торгівлю між двома країнами, спричинивши різке падіння торгівлі та стагнацію в деяких районах. У рамках ініціативи «Пояс і шлях» обидві країни можуть зміцнити стратегічне узгодження та оптимізувати торговельну політику, збільшити співпрацю в різних галузях, особливо в високотехнологічних секторах, і всебічно збільшити обсяги торгівлі. У цьому есе розглянуто поточний стан китайсько-українського економічного і торговельного співробітництва, його особливості та перспективи майбутнього розвитку цього співробітництва у світлі поточних міжнародних обставин.

Ключові слова: «Пояс і шлях», економічна та торгова співпраця, енергетика, сільське господарство, інвестиції.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06.183

Отримано 14.09.2023

UDC 339.5(477+510)

FOREIGN TRADE RELATIONS OF UKRAINE AND CHINA: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Zorina Atamanchuk; Antonina Prosiyaniuk

Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine

Summary. The war unleashed by Russia against Ukraine changed the world, caused many risks and threats, caused turbulent processes in the political, economic and security sectors, and the consequences of this war are now

difficult to predict. Russian aggression has intensified conflicts in the modern world, worsening socio-economic conditions in the regions and around the world. In particular, the crisis in the food market, which led to an increase in the cost of energy resources, caused an increase in the price of consumer goods and, as a result, a significant impact on the level of well-being of the population of many countries around the world. At the same time, inflation has increased all over the world. Today, friendly relations between China and Ukraine are in a difficult state. If the Sino-Ukrainian trade and economic and other spheres of cooperation have developed rapidly over the past thirty years, there is hope that these countries will actively cooperate not only in the field of trade over the next thirty years. China and Ukraine are the two main economies of the world. Ukraine is one of the most important countries supporting the Belt and Road. In December 2013, it actively responded to China's proposed Belt and Road initiative and became the first country in Europe to express its support. Ukraine is an important country of the «Belt and Road» to Europe, as it is located in the eastern part of Europe, connecting Europe and Asia. Ukraine has always sought comprehensive, multifaceted cooperation with China. In recent years, the two countries have made significant progress in the areas of investment, infrastructure, agriculture, energy and high technology. Since 2019, Ukraine has had the largest trade partner with China. The political situation and the covid-19 pandemic have significantly affected trade between the two countries, causing trade to plummet and stagnate in some areas. Under the Belt and Road Initiative, the two countries can strengthen strategic coordination and optimize trade policies, increase cooperation in various fields, especially in high-tech sectors, and comprehensively increase trade volumes. This essay examines the current state of Sino-Ukrainian economic and trade cooperation, examines its features, and examines the prospects for the future development of this cooperation in the light of current international circumstances.

Key words: «Belt and Road», economic and trade cooperation, energy, agriculture, investments.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06.183

Received 14.09.2023

Постановка проблеми. Політична обстановка між Україною та Китаєм визначає торговельно-економічні відносини двох країн. Геополітичний клімат, ступінь привабливості економіки для фінансування та кредитування, повнота виконання спільних угод і контрактів? ділова співпраця на найвищому міждержавному рівні є кількома факторами, які впливають на їхній стан.

Партнерство з Китайською Народною Республікою (КНР) набуває все більшого значення для нашої економіки, особливо в контексті відмови від величезного ринку збуту Російської Федерації, військових конфліктів, економічної нестабільності, втрати конкурентоспроможності певних галузей порівняно з відповідними сферами країн ЄС, складності переходу на європейський рівень цін і впливу коронавірусної хвороби (covid-19) на глобальну економіку та суспільство. Україна потребує значних зовнішніх інвестицій для модернізації промисловості та агропромислового комплексу, розвитку власних інноваційних технологій і послуг, підтримання технопарків і оновлення транспортно-логістичної системи. Китай може надати ці інвестиції за певних умов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато українських і зарубіжних вчених писали про розвиток зовнішньоторговельних відносин між Україною та Китаєм. Серед них: С. Герасимчук, О. Ковалова, В. Зайцева, Ю. Пойта, В. Клименко, Д. Остапчук, Т. Голуб, І. Фурсенко, О. Яценко, Л. Власенко, Ю. Макогон, Т. Осташко, В. Лойко, Ю. Рамський, Л. Інін, В. Захарін, В. Волосюк, Я. Глущенко, В. Сторчак, Н. Скоробогатова, С. Корольова, А. Гонча. Зокрема О. Ковалова та В. Зайцева запропонували українському уряду пом'якшити обмеження на прямі інвестиції з інших країн, посилити захист інтелектуальної власності та підвищити продуктивність, щоб залучити інвестиції з боку китайських компаній до економіки України.

У дослідженні Остапчука Д. акцентовано увагу на взаємодоповнюваності між Україною та Китаєм, зокрема в галузях, які мають великий потенціал розвитку, таких, як сільськогосподарська продукція, харчова промисловість, авіація та енергетика. У своїх роботах вчені Чжу Дунмін і Хуан Іпін розглядають поточні та майбутні тенденції китайсько-українського економічного та торговельного співробітництва. Вони відзначили зростання китайсько-української торгівлі.

Метою статті є вивчення поточного стану та проблем торговельно-економічних відносин між Україною та Китаєм, а також визначення перспектив їхнього розвитку з метою покращення найважливіших секторів економіки країни.

Постановка завдання. Для досягнення мети поставлено та виконано такі завдання: визначити важливість ролі КРН у зовнішньоторговельних зв'язках України; дослідити рівень розвитку торговельних відносин і спрогнозувати потенціал участі в програмі «Один пояс. Один шлях»; запропонувати ідеї для покращення співпраці між Україною та Китайською Республікою в рамках реалізації ініціативи «Пояс і шлях».

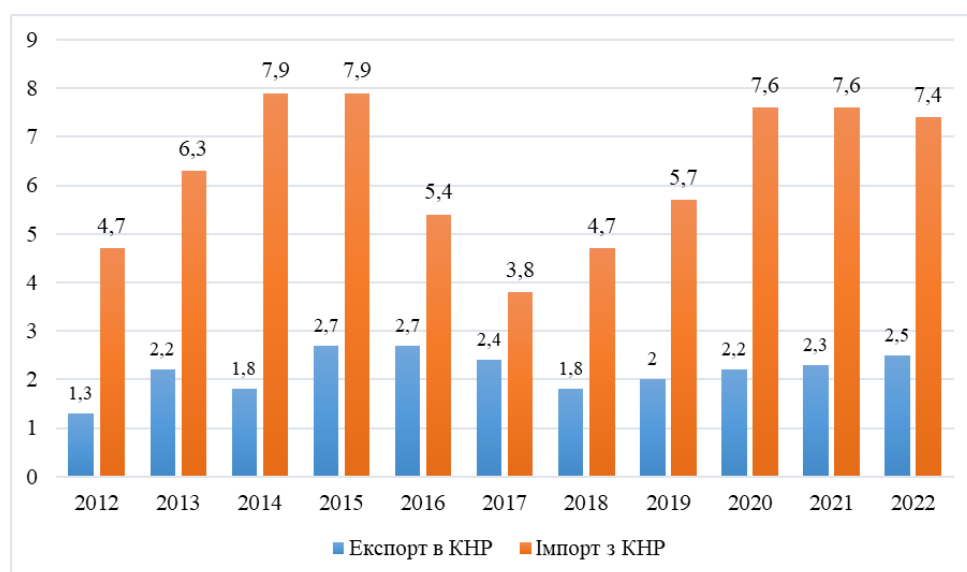
Виклад основного матеріалу. Нині відносини між Україною та Китаєм мають характер стратегічного партнерства та продовжують динамічно розвиватися. Обидві сторони докладають зусиль, щоб підвищити їх на новий рівень. Останнім часом Китай є основним торговельно-економічним партнером України [1].

Україна має родючі ґрунти й сприятливі природні та кліматичні умови, що дозволяє їй виробляти високоякісну та недорогу сільськогосподарську продукцію, таку, як зерно, кукурудзу, соєві боби, ріпак, соняшникову, соєву та свиріпову олію, що робить її конкурентоспроможною на світовому аграрному ринку [2].

Валову частку експорту до Китайської Республіки складають продукти агропромислового сектора України та руди. На відміну від сировини та напівфабрикатів, імпортовані товари мають високу додану вартість, такі, як електричні машини, комп'ютери, планшети, смартфони, побутові прилади, ядерні реактори, котли, продукція хімічної та легкої промисловості. Транспортні послуги становлять більшість усіх послуг, які експортуються до Китаю. З КНР до України імпортуються переважно фінансові послуги, які є значно дорожчими. Зважаючи на це, український імпорт товарів і послуг завжди перевищує експорт, що призводить до від'ємного сальдо торгового балансу та відтоку валюти з України. [1].

Двосторонній товарообіг за даними Державної служби статистики України у 2021 році зріс на 17,7% до 7,639 млрд дол. США. Водночас український експорт склав 2,4 млрд дол. США, що є зростанням на 11,3%; імпорт склав 5,65 млрд дол. США, що є зростанням на 20,5%. В результаті двосторонньої торгівлі КНР отримала прибуток у розмірі 3,61 млрд дол. США [4]. В 2022 році зовнішня торгівля Китаю становила 8,28 відсотка загального товарообігу України порівняно з 8,62 відсотка в 2021 році [4].

У торговельних відносинах постійно спостерігається значний дисбаланс між обсягами експортних та імпортних товарів. Експорт українських товарів і послуг до Китаю становив 0,5–2,8 млрд дол. США протягом 2012–2022 років, тоді як імпорт сягав 8 млрд дол. США (7,903 млрд дол. США в 2015 році) (рис. 1).

Рисунок 1. Обсяги торгівлі товарами між Україною та Китаєм за період 2012–2022 рр., млрд дол. США
Джерело: складено автором на основі [4].

У результаті підписання українською стороною Плану дій Ініціативи «Один пояс, один шлях» інвестори почали звертати увагу на енергетику, інфраструктуру та фінанси в Україні. З іншого боку, китайські інвестиції є незначними. «Один пояс, один шлях» – це ініціатива Китаю, мета якої покращити економічну співпрацю між Китаєм та іншими країнами Євразії. Метою є створення транспортних, інфраструктурних та економічних зв'язків шляхом будівництва шляхів, портів, залізниць тощо. У цьому проекті можуть бути певні перспективи для України. З одного боку, Україна може бути місцем транзиту для товарів, що прямують між Китаєм і Європою через важливі транспортні шляхи. Це може сприяти розвитку транспортної інфраструктури та економічному потенціалу України. Однак Україна також має можливості розширити економічну співпрацю з Китаєм. Інвестування та обмін товарами можуть посилити економічні зв'язки країн і створити нові можливості для українських компаній [3].

У 2022 році Китай і Польща посідали перше та друге місця серед країн-імпортерів української продукції відповідно з показниками 3,59 млрд дол. (Китай) і 3,29 млрд дол. (Польща). Китай поставив до України товари та послуги на загальну суму 9,2 млрд дол. У 2020 році товарооборот України з Китаєм склав 6,52 млрд доларів, а у 2022 році він становив 12,79 млрд доларів. Україна має негативний баланс торгового балансу на суму 5,6 млрд дол. [4]. Наша країна є третім найбільшим торговим партнером Китаю в СНД після Росії та Казахстану. Поставки зернових злаків показали найбільший приріст у млн дол. (7,9 млн дол.), а експорт соків був найменшим (0,086 млн дол.). Електричні машини (29,1% або 1,467 млрд дол. США), ядерні реактори, котли та машини (18,7% або 1,115 млрд дол. США), машини автоматичного опрацювання інформації та їх блоки (16,3% або 1,063 млрд дол. США) становили найбільшу частку товарів, імпортованих Україною з КНР. Схема наведена на рис. 2.

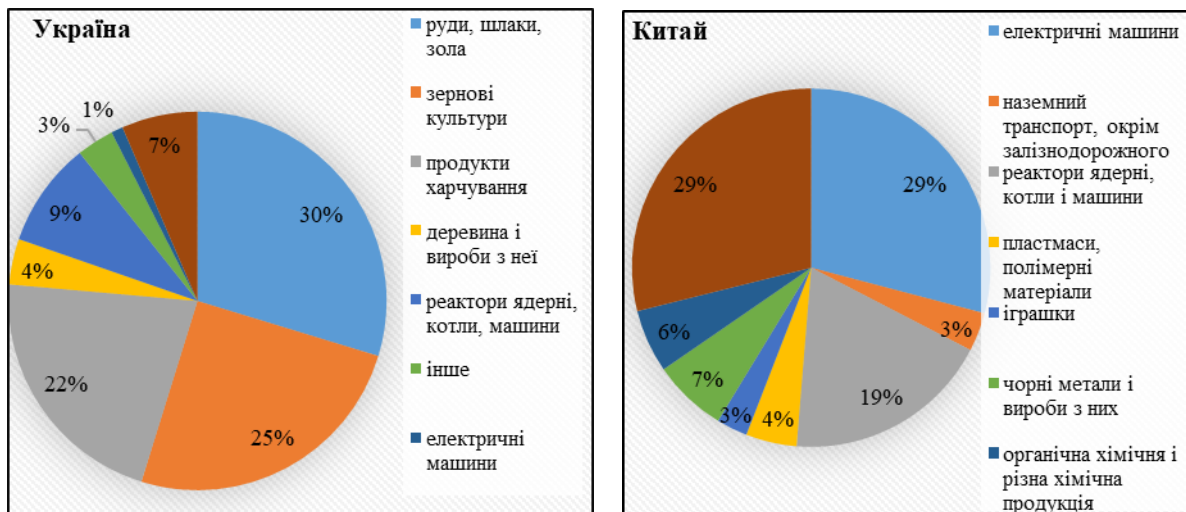

Рисунок 2. Структура українсько-китайського експорту у 2022 р.

Джерело: створено автором на основі [4].

Війна в Україні, пасивність Міністерства закордонних справ України щодо Китаю, корупційні схеми в українській економіці, політична та економічна нестабільність, рейдерство, відсутність справедливості в українських судах, низький рівень допомоги держави іноземним інвесторам, податкове навантаження та постійне невиконання контрактів між Україною та Китаєм створили негативні тенденції у співробітництві обох країн.

Діяльність Підкомісії з торговельно-економічного співробітництва між Україною та КНР є надзвичайно важливою [6]. Наразі відбулося шість засідань Підкомісії. Мета їх полягає в тому, щоб розробити конкретні заходи, які сприятимуть збільшенню товарообігу між державами, подоланню негативних тенденцій у торгово-економічному співробітництві, лібералізації торгівлі, диверсифікації товарів і послуг, а також визначити проекти для спільної реалізації в галузях агробізнесу, інфраструктури, енергетики та енергозбереження (рис. 3).

Рисунок 3. Заходи Українсько-китайської Підкомісії з питань торговельно-економічного співробітництва, що мають сприяти збільшенню товарообігу між Україною і КНР

Джерело: створено автором на основі [6].

Програма співробітництва 2021–2025 рр. є важливою для української космічної галузі. У ній представлено 69 спільних проектів на загальну суму понад 70 мільйонів доларів США [5]. Крім того, підписано угоду щодо спільної роботи над створенням лабораторії космічної науки. Досягнуто домовленості посилити зв'язок між двома країнами щодо космічних заходів, швидко повідомляти про стан виконання тем програми співпраці та вирішувати проблеми, що виникають під час її реалізації.

Висновки. Україна може стати місцем для впровадження китайських технологій, інвестування, яке принесе прибуток, а також джерелом дешевої сировини та робочої сили. Як наслідок, Китайська Народна Республіка може допомогти нашій державі отримати гроші та кредит, замінити величезний ринок збуту Росії для українських товарів і сприяти прискоренню економічного зростання та зближенню з ЄС.

Для КНР Україна залишається привабливим партнером у сфері стратегічного співробітництва та в рамках ініціативи «Пояс і шлях», незважаючи на нинішню складну економічну ситуацію. Наша держава має низку технологічних і науково-виробничих можливостей, які цікавлять Китай як щодо потреб розвитку передових галузей його економіки, так і щоб реалізувати важливі стратегічні проекти в різних сферах. Економічні санкції України проти російської федерації значно звузили можливості українського експорту та вимагають пошуку нових ринків збуту для машинобудівної, літакобудівної продукції та продукції військового й подвійного призначення.

Щоб активізувати та переформатувати військово-технічне співробітництво між Україною та КНР у сучасних умовах, важливо скористатися вже напрацьованим досвідом. Найважливішим джерелом довготермінового співробітництва між цими державами є наука і технологія. Більш тісна співпраця в агропромисловому секторі буде прибутковою для України. Практична китайська модель спільного будівництва та запуску індустріальних парків може стати новим поштовхом для економічного зростання в Україні. Однією з найбільш перспективних і ефективних напрямків розвитку відносин між Україною та Китаєм є те, щоб висококваліфіковані китайські та українські фахівці у сфері машинобудування та високих технологій могли обмінюватися знаннями та досвідом. Отже, усунувши негативні чинники, що уповільнюють двосторонню співпрацю, партнерство між Україною і Китаєм, може бути вигідним, продуктивним та ефективним для обох держав.

Conclusions. Thus, Ukraine can become a place for the introduction of Chinese technologies, investment that will bring profit, as well as a source of cheap raw materials and labor. As a result, the People's Republic of China can help our country get money and credit, replace Russia's huge sales market for Ukrainian goods, and contribute to the acceleration of economic growth and rapprochement with the EU.

For the People's Republic of China, Ukraine remains an attractive partner in the field of strategic cooperation and within the framework of the «Belt and Road» initiative, despite the current difficult economic situation. Our state has a number of technological and scientific and industrial opportunities that interest China both in terms of the needs of developing advanced sectors of its economy, and in order to implement important strategic projects in various fields. Ukraine's economic sanctions against the Russian Federation have significantly narrowed Ukrainian export opportunities and require the search for new sales markets for machine-building, aircraft-building, military and dual-purpose products.

In order to activate and reformat the military-technical cooperation between Ukraine and the People's Republic of China in modern conditions, it is important to use the experience already gained. The most important source of long-term cooperation between these states is science and technology. Closer cooperation in the agro-industrial sector will be profitable for Ukraine. The practical Chinese model of joint construction and launch of industrial parks can become a new impetus for economic growth in Ukraine. One of the most promising and effective directions for the development of relations between Ukraine and China is that highly qualified Chinese and Ukrainian specialists in the field of mechanical engineering and high technologies can exchange knowledge and experience. Therefore, by eliminating the negative factors that slow down bilateral cooperation, the partnership between Ukraine and China can be profitable, productive, and effective for both states.

Список використаних джерел

1. Атаманчук З. А., Просянюк А. В. Розвиток зовнішньоторговельних відносин України з КНР. The 26th International scientific and practical conference «Scientific trends and ways of solving modern problems» (July 04–07, 2023) La Rochelle, France. International Science Group. 2023. 295 p.
2. Анохіна А. В., Пономарьова І. С. Основні напрямки співпраці України та КНР в економічній сфері. Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник». 2017. № 90. С. 408–412.
3. Гловацька С. М. Значення стратегічної ініціативи «Один пояс, один шлях» для України. Розвиток транспорту. 2018. № 2 (3). С. 202–210. DOI: <https://doi.org/10.33082/td.2018.2-3.20>
4. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.07.2023).
5. Україна і Китай: «дружній спаринг» у різних вагових категоріях. URL: <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/ukrayina-i-kitay-druzniy-sparing-u-riznihvagovih-kategoriyah-.html> (дата звернення: 16.07.2023).
6. Україна – Китай. Від житниці до стратегічного співробітництва. URL: <http://hvylya.net/analytics/economics/ukrayina-kitay-vid-zhitnitsi-dostrategichnogo-spivrobitnitstva.html> (дата звернення: 20.07.2023).

References

1. Atamanchuk Z., Prosyanyuk A. (2023). Rozvytok zovnishnotorhovelynykh vidnosyn Ukrainy z KNR [Development of foreign trade relations of Ukraine with the People's Republic of China]. The 26th International scientific and practical conference “Scientific trends and ways of solving modern problems” (July 04–07, 2023) La Rochelle, France. International Science Group. 295 p.
2. Anokhina A. V., Ponomaryova I. S. (2017). Osnovni napriamky spivpratsi Ukrainy ta KNR v ekonomichnii sferi [The main directions of cooperation between Ukraine and the People's Republic of China in the economic sphere]. Zbirnyk naukovykh prats “Hileia: naukovyi visnyk”. No. 90. P. 408–412.
3. Glovatska S. M. (2018). Znachennia stratehichnoi initsiatyvy “Odyn poias, ody shliakh” dlia Ukrainy [Significance of the strategic initiative “One Belt, One Road” for Ukraine]. Rozvytok transportu. No. 2 (3). P. 202–210. DOI: <https://doi.org/10.33082/td.2018.2-3.20>
4. Derzhavna sluzhba statystyky. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 20.07.2023).
5. Ukraina i Kytai: “druzhnii sparynh” u riznykh vahovykh katehoriakh. URL: http://gazeta.dt.ua/macrolevel/ukrayina-i-kitay-druzhniy-sparing-u-riznihvagovih-kategoriyah_.html (accessed: 16 July 2023).
6. Ukraina – Kytai. Vid zhytnysi do stratehichnoho spivrobotnytstva. URL: <http://hvylya.net/analytics/economics/ukrayina-kitay-vid-zhitnysi-dostrategichnogo-spivrobotnytstva.html> (accessed: 20 July 2023).